

IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS VADOVO LYDERYSTĖS TEORINĖS PRIELAIDOS

Dalia Dambrauskienė

Šiaulių lopšelis-darželis „Bangelė“

Įvadas

Vadovų lyderystė yra neatsiejama švietimo įstaigos veiksmingumo sąlyga (Laurinčiukienė ir Šiurkienė, 2012). Tenkinant XXI a. švietimo sistemos poreikius, labiau nei kada nors anksčiau kyla poreikis turėti didesnių gebėjimų ir galimybių lyderių. Vadovams būtina savo dėmesį skirti kitų bendruomenės narių lyderystės gebėjimams ir galimybėms plėtoti (Harris, 2012). Vien vadovo lyderystės nebeužtenka, svarbi tampa lyderystės pasiskirstymo tema (Valuckienė ir kt., 2015).

Apie lyderystę ir vadovavimo kompetencijų svarbą bendruomenėse ir institucijose kalbama Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2013). Dėl visuomenės kaitos, besikeičiančių vartotojų poreikių ir lūkesčių pokyčių neišvengs ir švietimo sektorius. Švietimo įstaigų valdymo kaitą lemia ir nauji švietimo veiklą reglamentuojantys dokumentai – Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 m. (2013), Geros mokyklos koncepcija (2015) ir kt. Šie dokumentai skatina švietimo įstaigas tapti besimokančiomis organizacijomis, mokyklų bendruomenės – besimokančiomis bendruomenėmis, nuolat kryptingai lavintis, siekti asmeninės ir visos šalies sėkmės. Keičiantis visuomenei, aktualus tampa kitokios valdymo kultūros švietimo įstaigose poreikis. Kaip teigiama Geros mokyklos koncepcijoje (2015), priimant ir įgyvendinant sprendimus, reikšminga tampa švietimo įstaigos bendruomenė, skatinama įvairių jos narių asmeninė iniciatyva. Švietimo įstaigų vadovai turi suvokti kitų bendruomenės narių lyderystės svarbą, gebėti pasidalyti atsakomybe ir netrukdyti kitiems aktyviai veikti įstaigos pažangos labui (Valuckienė ir kt., 2015), turi ugdytis telkiančios ir pasidalytosios lyderystės gebėjimus (*Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 m.*, 2013).

Straipsnio objektas – ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovo lyderystės teorinės prielaidos.

Tikslas – atskleisti ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovo lyderystės teorines prielaidas.

Uždaviniai:

1. Apibrėžti lyderystės sampratą.
2. Aptarti mokslininkų darbuose, teisės aktuose egzistuojančias ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovo lyderystės teorines prielaidas.

Tyrimo metodai. Taikytas teorinis metodas, t. y. mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė: lyginimas, apibendrinimas ir duomenų interpretavimas.

Tyrimo rezultatai

Lyderystės samprata. Lyderystės tema mokslininkų gana plačiai nagrinėjama, sisteminiai lyderystės tyrimai atliekami jau nuo XX a. vidurio (Yukl, 2012). Tačiau visiems priimtino lyderystės apibrėžimo iki šiol nėra dėl lyderystės reiškinio kompleksiško ir problemiško. Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad skirtinguose kontekstuose lyderystė reiškia nevienodus dalykus, tačiau ji visada apibrėžiama kaip individų ar jų grupių elgseną keičiantis įtakos procesas (ten pat). Lyderystėje dažniausiai laikomas lyderio bruožas (bruožų ir savybių teorijos), elgesys (stiliaus ir elgsenos teorijos), santykiai, sąveika su kitais (socialinės įtakos teorijos) (Valuckienė ir kt., 2015).

Užsienio mokslininkai gana išsamiai nagrinėjo lyderystę švietimo įstaigose (Hallinger ir Murphy, 1987; Spillane, Halverson, Diamond, 2004; Fullan, Cuttress, Kilcher, 2005; Mascall ir kt., 2008; Young ir kt., 2009; Harris, 2010; Spillane, 2015; Sillane ir Mertz, 2015; ir kt.); direktoriaus (vadovo) lyderystę (Hallinger ir Murphy, 1987); lyderystę ir mokymąsi – mokyklos administravimo praktiką ir mokymo praktiką (Spillane, 2015); atliko mokslinius tyrimus ir įvertino pasidalytosios lyderystės ir mokytojų akademinio optimizmo ryšį (Mascall ir kt., 2008); domėjosi mokytojų lyderystėje, suprato jų lyderystės svarbą organizacijos pokyčių procese ir kuriant, skleidžiant profesines žinias (Frost, 2013); analizavo pokyčių valdymą organizacijoje ir lyderystę pokyčių metu (Gill, 2003; Fullan, Cuttress, Kilcher, 2005; Hayes, 2010). Pasak J. Hayeso (2010), lyderiai vaidina svarbų vaidmenį organizacijoje išvelgiant pokyčių poreikį, identifikuojant tikslus, nustatant kaitos kryptį, formuluojant pokyčių strategiją, įtraukiant ir motyvuojant žmones, teikiant paramą kitiems, sukuriant organizacijoje kaitai palankų kontekstą.

Pastaruoju metu būtent švietimo sektoriuje atliekama gana daug mokslinių tyrimų pasidalytosios lyderystės tema. Kaip teigia A. Harris (2010), ši idėja gana populiari, nes empiriškai pagrįsta (įrodytas teigiamas poveikis organizacijos ir ugdymo(si)

rezultatams), pasižymi atstovavimo ir normatyvine galia. Pasak autoriaus, tai lyderystės forma, kai įtaka organizacijai daroma ir sprendimai priimami keliems asmenims veikiant išvien, o ne vienam asmeniui vadovaujant. Pasidalytosios lyderystės sampratą nagrinėjo užsienio mokslininkai (Harris ir Spillane, 2008; Mascall ir kt., 2008; Harris, 2010; Bolden, 2011; Sillane ir Mertz, 2015; ir kt.); kiti mokslininkai (Harris, 2010; Sillane ir Mertz, 2015) savo darbuose didesnę dėmesį skyrė pasidalytajai lyderystei švietimo įstaigose, formaliosios ir neformaliosios lyderystės sąveikai; dar kiti mokslininkai (Sillane ir Mertz, 2015) akcentavo, kad svarbu kreipti dėmesį ne į atskirus lyderio veiksmus, o analizuoti lyderių sąveiką organizacijoje. Pasidalytoji lyderystė – tai būdas, orientuojantis į ugdytinių pasiekimus, keisti švietimo įstaigos valdymą (Valuckienė ir kt., 2015). Tačiau įstaigos viduje jos vadovai, dėl einamų pareigų jau savaime pripažįstami kaip formalūs lyderiai, turi sudaryti sąlygas kurti organizacijos infrastruktūrą, kad ši lyderystės forma sėkmingai veiktų. Svarbu, kad formalūs lyderiai (skirtingų lygmenų vadovai) būtų iniciatyvūs ir generoriški, nevertintų pasidalytosios lyderystės kaip savo galios netekimo (Harris, 2010). Pasidalytoji lyderystė nėra panacėja ar receptas, tai tik vienas iš būdų siekti organizacijos tikslų (Harris ir Spillane, 2008).

Lietuvoje lyderystė švietimo organizacijose nagrinėjama jau daugiau nei dešimtmetį – tai vienas iš veiksnių, darančių didelį poveikį švietimo įstaigos veiklos kokybei (Laurinčiukienė ir Šiurkienė, 2012). Dėmesys skiriamas mokyklos vadovo lyderystės raiškai (Žvirdauskas, 2006), lyderystei kaip efektyvaus valdymo prielaidai (Baronienė ir kt., 2008), mokyklų valdymo efektyvumui (Cibulskas ir kt., 2010), parengtas lyderystės vystymosi mokykloje modelis (Cibulskas ir kt., 2011), analizuota vadovų lyderystė švietimo pokyčių kontekste (Navickaitė, 2012), atliekami tęstiniai Lietuvos švietimo lyderystės raiškos kaitos tyrimai (Beresnevičiūtė ir kt., 2011; Katiliūtė ir kt., 2013). Remiantis trečiojo tęstinio tyrimo duomenimis išleista monografija „Lyderystė mokymuisi: teorija ir praktika mokyklos kaitai“ (Valuckienė ir kt., 2015). Atliekant šiuos tyrimus, aptarta lyderystės raiška tik bendrojo lavinimo mokyklose.

Žymiai mažiau dėmesio mokslininkai skyrė lyderystės reiškiniui ikimokyklinio ugdymo įstaigose iširti. Išsamiau lyderystės ikimokyklinėse ugdymo įstaigose temos nagrinėtos tik studentų darbuose (Diršienė, 2011; Gritėnienė, 2012; Tučienė, 2014; Buivydienė, 2015; ir kt.). Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų lyderystės reiškinio nenagrinėjo nei užsienio, nei Lietuvos mokslininkai.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovo lyderystės sampratos teorinės prielaidos. Europos strateginiuose švietimo politikos dokumentuose („Ankstyvasis vaikų ugdymas ir rūpyba Europoje: socialinio

ir kultūrinio nelygyateisiškumo problemų sprendimas“, 2009; „Ankstyvasis ugdymas ir priežiūra. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasiręngti ateičiai“, 2011; Europos Parlamento rezoliucija dėl ikimokyklinio ugdymo Europos Sąjungoje, 2011; „Eurydice Policy Brief. Early Childhood Education and Care“, 2014; ir kt.) pastaruoju metu skiriamas didesnis dėmesys kokybiškam ikimokykliniam ugdymui, akcentuojama jo reikšmė asmens ir šalies sėkmingai raidai. Apie institucinio ikimokyklinio ugdymo svarbą, prieinamumo užtikrinimą kalbama Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2013), Valstybinėje švietimo strategijoje 2013–2022 m. (2013). Lietuvoje pakeisti ikimokyklinį ugdymą reglamentuojantys dokumentai: patvirtinti nauji kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams (ir ikimokyklinio ugdymo pedagogams) (2013 m. liepos 3 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-619), išleistas Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2014), Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos (2015). Šie dokumentai pokyčius ikimokyklinio ugdymo įstaigose daro neišvengiamus. Ikimokyklinės švietimo įstaigos turi atnaujinti vaikų ugdymo programas, efektyviau organizuoti ugdymo procesą, aplinką. Tačiau tokie pokyčiai neįvyksta savaime, tai yra pagrindas lyderystei atsirasti, valdymo efektyvumui didinti.

Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) teigiama, kad dėl to, kas yra kokybiškas ikimokyklinis ugdymas, turi susitarti visos kokybišku ugdymu suinteresuotos šalys: ugdytinių tėvai, švietimo strategai, ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kiti specialistai. Tariantis turėtų būti atsižvelgiama į visų šių grupių prioritetus, poreikius ir lūkesčius. Kokybiško ikimokyklinio ugdymo samprata skirtinguose Lietuvos regionuose gali šiek tiek skirtis. Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) pateikiama įvairiais moksliniais tyrimais analizuotų skirtingų suinteresuotų šalių (vaikų, jų tėvų, pedagogų, kitų specialistų, įstaigų vadovų) kokybiško ikimokyklinio ugdymo kriterijų apžvalga. Matyti, kad skirtingos suinteresuotos grupės akcentuoja nevienodus dalykus. Vadovų, kaip lyderių, vaidmuo yra suderinti skirtingai suvokiamus kokybiško ugdymo kriterijus, kad ugdymo programa tenkintų visų kokybišku ikimokykliniu ugdymu suinteresuotų šalių poreikius ir lūkesčius. Siekti šių pokyčių įgyvendinimo, skirtingų suinteresuotų šalių poreikių ir lūkesčių suderinimo galbūt padėtų vadovų siūloma pasidalytoji lyderystė. Vadovo asmenybė ir jo pasirinktas vadovavimo stilius visada lieka vienas iš esminių klausimų. Akivaizdu, kad vadovavimas nebus efektyvus, jei jis nesirems lyderiavimu (vadovo sugebėjimu sutelkti visus siekiant organizacijos tikslų realizavimo) (Stoškus ir Beržinskienė, 2005).

Kvalifikaciniuose reikalavimuose švietimo įstaigų vadovams (2015) nurodoma, kad švietimo įstai-

gų vadovai privalo turėti aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą. Reikalavimai ikimokyklinio ugdymo vadovams yra gerokai mažesni: jų išsilavinimas privalo būti ne žemesnis kaip aukštasis koleginius. Visi valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų vadovai (ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų) turi turėti tų pačių nustatytų vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijų. Tiesiogiai apie lyderystę kompetencijose nėra užsimenama, tačiau, kalbant apie vieną iš bendrųjų kompetencijų – asmeninio veiksmingumo, minimas ir iniciatyvumas. Kalbant apie dar vieną bendrąją kompetenciją – vadovavimą žmonėms, minimas gebėjimas motyvuoti ir įkvėpti. Prie vienos iš vadovavimo sričių kompetencijų – vadovavimo ugdymui ir mokymuisi – nuolat minima bendruomenė, jos nuostatų stiprinimas, bendras su bendruomene strategijų įgyvendinimas. Tai kelia mintį apie vadovo asmeninės ir pasidalytosios lyderystės būtinybę ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, siekiant svarbiausio švietimo įstaigos tikslo – sėkmingos ugdytinių pažangos.

Lietuvoje įgyvendinamas Švietimo ir mokslo ministerijos inicijuotas projektas „Lyderių laikas“ (2009–2011 m. – pirmas etapas, 2011–2015 m. – antras etapas) sudaro galimybes, plėtojant švietimo bendruomenių lyderystės kompetencijas ir stiprinant švietimo valdymo decentralizavimą, skatinti švietimo bendruomenių savarankiškumą, gerinti ugdymo kokybę (Valuckienė ir kt., 2015). Ir nors projektas orientuotas į bendrojo lavinimo mokyklų vadovus (direktorius, pavaduotojus), metodinių grupių pirmininkus, mokytojus, socialinius pedagogus, bibliotekininkus, švietimo skyrių specialistus, pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų dėstytojus, sudaromos galimybės ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams, pedagogams mokyti lyderystės (formaliosios ir neformaliosios studijos), veikti kartu su švietimo lyderiais ir ekspertais, įgauti pasitikėjimo ir ryžto keisti nusistovėjusią visų lygių (asmeninio, švietimo įstaigos, savivaldybės) bendravimo ir bendradarbiavimo praktiką, siekti aukštesnių ugdymo pasiekimų.

Išvados

Dėl lyderystės reiškinio kompleksiško ir problemiško vieno visa apimančio lyderystės apibrėžimo nėra, tačiau net ir skirtinguose kontekstuose lyderystė visada apibrėžiama kaip individų ar jų grupių elgseną keičiantis įtakos procesas.

Lietuvoje vykstanti visuomenės raida, atnaujinta švietimo įstatymų bazė suponuoja mintį apie pokyčių ikimokyklinio ugdymo sektoriuje neišvengiamumą, keičiant įstaigų vadovavimo būdą, įtraukiant bendruomenes į sprendimų priėmimą ir jų įgyvendinimą, atnaujinant ugdymo programas ir jas realizuojant.

Lyderystės tema yra gana plačiai nagrinėjama Lietuvos ir užsienio mokslininkų, orientuojantis į ly-

derystės raiškos analizę, atliekami moksliniai tyrimai Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose.

Analizuojant atliktus lyderystės švietimo sektoriuje mokslinius tyrimus, ir Lietuvoje, ir užsienyje pasigendama lyderystės ikimokyklinio ugdymo sektoriuje tyrimų. Nėra aišku, kaip užtikrinama vadovų darni lyderystė (ar nėra konkurencijos, nepažeidžiama subordinacija), ar darbuotojai vertina savo vadovus tik kaip formalius vadovus, ar ir kaip lyderius, ar patys vadovai yra lankstūs, iniciatyvūs, turi lyderystės įgūdžių ir gali nuosekliai diegti pokyčius.

Literatūra

1. *Ankstyvasis ugdymas ir priežiūra. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasiręngti ateičiai*. Europos Komisija, 2011. Prieiga per internetą: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0066:FIN:LT:PDF>>.
2. *Ankstyvasis vaikų ugdymas ir rūpyba Europoje: socialinio ir kultūrinio nelygiateisiškumo problemų sprendimas*. Europos Komisija, 2009. Prieiga per internetą: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/098LT.pdf>.
3. Baronienė D., Šaparnienė D., Sapiegienė L., 2008, Leadership as a prerequisite of effective management of educational organisation. *Socialiniai tyrimai / Social Research*. Nr. 3 (13). P. 19–31.
4. Beresnevičiūtė V., Dagitė V., Dapkus G., Katiliūtė E., Savičiūtė D., 2011, *Longitudinis lyderystės raiškos švietime tyrimas*. Prieiga per internetą: <http://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/438_LONGITUDINIS-LYDERYSTES-RAISKOS-SVIETIME-TYRIMAS.pdf>.
5. Bolden R., 2011, Distributed Leadership in Organizations: A Review of Theory and Research. *International Journal of Management Reviews*. Vol. 13. P. 251–269.
6. Buivydienė G., 2015, Ikimokyklinės įstaigos vadovų tarnaujančios lyderystės ir pedagogų pasitikėjimo organizacijoje sąsaja. *Magistro darbas*. ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas.
7. Cibulskas G., Žydžiūnaitė V., Kruopas M., Šišla R., Prakapas R., Tamošaitytė A. V., 2010. *Lietuvos mokyklų valdymo efektyvumo tyrimas*. Prieiga per internetą: <<http://www.slideshare.net/TimeForLeaders/dr-gintautas-cibulskas-pristato-mokyklos-valdymo-efektyvumo-tyrim>>.
8. Cibulskas G., Žydžiūnaitė V., 2011, Lyderystės vystymosi mokykloje modelis. Vilnius: Mokyklų tobulinimo centras. Prieiga per internetą: <http://www.lyderiulaikas.smm.lt/Atsisi%C5%B3sti%20failus:/article/809/429_LYDERYST%C4%96S%20VYSTY-MOSI%20MOKYKLOJE%20modelis.pdf>.
9. Dirsiene G., 2011, Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų vaidmuo organizacijos tobulinimui. *Magistro darbas*. Šiaulių universitetas.
10. *Eurydice Policy Brief. Early Childhood Education and Care*, 2014. Prieiga per internetą: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/Eurydice_Policy_Brief_ECEC_EN.pdf>.

11. Europos Parlamento rezoliucija dėl ikimokyklinio ugdymo Europos Sąjungoje, 2011. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2011-0099+0+DOC+XML+V0//LT>>.
12. Frost D., 2013, *Teacher led development work: a methodology for building professional knowledge*. University of Cambridge Faculty of Education and Herts Cam Network.
13. Fullan M., Cuttles C., Kilcher A., 2005, Forces for Leaders of Change. *National staff development council*. Vol. 26. No. 4. P. 54–58, 64.
14. Gill R., 2003, Change Management or Change Leadership? *Journal of Change Management*. Vol. 3. No. 4. P. 307–318.
15. Gritėnienė J., 2012, Lyderystės raiškos galimybės ikimokyklinėje įstaigoje. *Magistro darbas*. Lietuvos edukologijos universitetas.
16. Hayes J., 2010, *The Theory And Practice Of Change Management*. Palgrave Macmillan.
17. Hallinger P., Murphy J. F., 1987, Assessing and developing principal instructional leadership. *Educational leadership*. Vol. 45. No. 1. P. 54–61.
18. Harris A., 2010, *Pasidalytoji lyderystė mokykloje. Ateities lyderių ugdymas*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
19. Harris A., Spillane J. P., 2008, Distributed leadership through the looking glass. *Management in Education*. Vol. 22. No. 1. P. 31–34.
20. Young M. D., Crow G. M., Murphy J., Ogawa R. T., 2009, *Handbook of Research on the Education of School Leaders*. New York and London: Routledge Taylor and Francis Group.
21. Yukl G., 2012, Effective Leadership Behaviors: What We Know and What Questions Need More Attention? *The Academy of Management Perspectives*. December. P. 66–85.
22. Katiliūtė D., Malčiauskienė A., Simonaitienė B., Stanikūnienė B., Jezerskytė E., Cibulskas G., 2013, *Longitudinis lyderystės raiškos švietime tyrimas*. Prieiga per internetą: <http://www.svietimas.sakiai.lt/lyderiu_laiukas/tyrimas.pdf>.
23. Laurinčiukienė, L., Šiurkienė, V., 2012, Kiek lyderystės surasta Lietuvos mokyklose. *Švietimo problemas analizė*. 2012-07-09. Prieiga per internetą: <http://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/vlm_Kiek-lyderystes-surasta-Lietuvos-mokykloje.pdf>.
24. Lietuvos Respublikos Seimas. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2013.
25. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2013, Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 m.
26. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
27. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014, Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašas. 2014-08-29, įsakymas Nr. V-774.
28. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2015, Geros mokyklos koncepcija.
29. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2015, Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
30. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2015, Kvalifikacinių reikalavimų valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovams aprašas. 2015-04-28, įsakymas Nr. V-399.
31. Mascall B., Leithwood K., Straus T., Sacks R., 2008, The Relationship between distributed leadership and teachers' academic optimism. *Journal of Educational Administration*. Vol. 46. No. 2. P. 214–228.
32. Navickaitė J., 2012, Mokyklos vadovo lyderystė vykstančių švietimo pokyčių kontekste. *Acta Paedagogica Vilnensia*. Nr. 29. P. 35–46.
33. Spillane J. P., Mertz K., 2015, Distributed Leadership. *Oxford Bibliographies*. 2015, 05 DOI: 10.1093/OBO/9780199756810-0123.
34. Spillane J. P., 2015, Leadership and Learning: Conceptualizing Relations between School Administrative Practice and Instructional Practice. *Societies*. P. 277–294.
35. Spillane J. P., Halverson R., Diamond J. B., 2004, Towards a Theory of Leadership Practise: a Distributed Perspective. *Journal of Curriculum Studies*. Vol. 36. No. 1. P. 3–34.
36. Stoškus St., Beržinskienė D., 2005, *Pokyčių valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
37. Tučienė J., 2014, Ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip lyderio vadybinės kompetencijos. *Magistro darbas*. Lietuvos edukologijos universitetas.
38. Valuckienė J., Balčiūnas S., Katiliūtė E., Simonaitienė B., Stanikūnienė B., 2015, *Lyderystė mokymuisi: teorija ir praktika mokyklos kaitai*. Šiauliai: Titnagas.
39. Žvirdauskas D., 2006, Mokyklos vadovo lyderystės raiška. *Tyrimo ataskaita*. Kaunas: Mokytojų kompetencijos centras. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Lyderystes_tyrimo_atask_2007_04_17.pdf>.

Summary

THEORETICAL PRECONDITIONS FOR LEADERSHIP OF THE HEAD OF A PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTION

D. Dambrauskienė

The concept of leadership and theoretical preconditions for leadership of the head of a pre-school education institution in scientific literature and legislative acts are provided in the paper.

In the 21st century all institutions underwent transformation, change has become a continuous process. That is determined by social and economic changes in society, rapid science and technology development. Changes in society, the role of leadership, management competences in education community and an institution are the issues highlighted in European and Lithuanian strategic and education policy documents. Such changes as a new style of leadership, community involvement in decision-making, implementation of shared decisions, revision and implementation of education programmes are inevitable in pre-school education institutions taking into account that the legislative framework of pre-school education has been changed.

When analyzing leadership issues Lithuanian and foreign researchers focus on leadership in general education schools. A review of research carried out in Lithuania and abroad into leadership in the education sector showed that leadership in pre-school education institutions and such issue as coherent leadership at individual, institutional and communal levels have been little researched.

Keywords: pre-school education, leadership, leadership of the head of an institution.

Santrauka

IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS VADOVO LYDERYSTĖS TEORINĖS PRIELAIIDOS

D. Dambrauskienė

Straipsnyje apibrėžiama lyderystės samprata, atskleidžiamos mokslininkų darbuose, teisės aktuose egzistuojančios ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovo lyderystės teorinės prielaidos.

Visuomenėje nuolat vykstantys pokyčiai sąlygoja socialinę ir ekonominę visuomenės kaitą, sparčią mokslo ir technologijų raidą. Apie būtinybę visuomenei keistis, apie lyderystę ir vadovavimo kompetencijų svarbą švietimo bendruomenėse ir institucijose kalbama Europos ir Lietuvos strateginiuose ir švietimo politikos dokumentuose. Pokyčius ikimokyklinio ugdymo sektoriuje, keičiant įstaigų vadovavimo būdą, įtraukiant bendruomenes į sprendimų priėmimą ir jų įgyvendinimą, atnaujinant ugdymo programas ir jas realizuojant, sąlygoja ir atnaujinta ikimokyklinį ugdymą apibrėžianti įstatymų bazė.

Lietuvos ir užsienio mokslininkai nagrinėja lyderystės temą, atlieka mokslinius tyrimus, orientuodamiesi į lyderystės raiškos analizę bendrojo lavinimo mokyklose. Analizuojant atliktų lyderystės švietimo sektoriuje mokslinių tyrimų duomenis, ir Lietuvoje, ir užsienyje pasigendama lyderystės klausimų išsamaus nagrinėjimo, mokslinių tyrimų apie lyderystę ikimokyklinio ugdymo sektoriuje: ikimokyklinio ugdymo vadovų darnią lyderystę, jų gebėjimus, lyderystės raišką asmeniniu, švietimo įstaigos ir išorės subjektų lygmeniu.

Prasminiai žodžiai: ikimokyklinis ugdymas, lyderystė, vadovo lyderystė.

Įteikta 2016-07-25
Priimta 2016-10-11